

Koninklijke Imkersvereniging Ons Denderbeken Geraardsbergen

Nieuwsbrief 1 / 2020

Beste imker,

BIOLOGISCHE BESTRIJDING VAN DE VARROAMIJT MET ROOFMIJTEN

Geert Steelant moeten we niet voorstellen. Het volstaat om zijn naam te googelen en internet vertelt je uitvoerig over zijn ervaringen met roofmijten. Dat we met Geert een bijzondere spreker over de vloer halen is niet overdreven als je zijn video's eens aanklikt. Geert vertelt ronduit in een sappig taalgebruik over zijn ervaringen met de bijen, waarvan de bron in Frankrijk ligt en waar hij bij "apiculteur" Antoine - die er enkele honderden Warrékasten op nahield - de knepen van het vak leerde. Dat Warré mijn ding niet is doet niets ter zake. Wel begrijp ik nog altijd niet goed hoe die hype rond dé biokast bij uitstek is tot stand gekomen. Zoals alle heiligverklaringen met een grote poot zout dienen genomen, is dit ook geldig voor deze heilig verklaarde kast die niet meer is dan een curiosum uit de negentiende eeuw. Bijen gedijen er goed in, dat wel, maar ik schrijf dit volledig in op het palmares van de bijen die over een ongelooflijk aanpassingsvermogen beschikken.

De biologische wetmatigheid van een bijentros en een broedkogel is ruimer bemeten dan een acht raten Warré. De uitvinding van Dzierzon die de bijenruimte ontdekte en verwisselbare ramen introduceerde betekende een radicale breuk met alle vormen van vaste raten zoals de bijenkorf en de holle boomstam. De losse ramen opnieuw inruilen voor de vaste ratenbouw levert geen biologische vooruitgang op. Dat Geert de bijen op honing laat overwinteren is biologisch vanzelfsprekend, maar dan wordt honing in Vlaanderen wel een schaars product. Dat de bijen van Antoine in de nabijheid van de Loiret gemakkelijk 40-50 kg honing verzamelen is een heel ander gegeven dan de schaarse bijenweide in het verschraalde Vlaamse land. Bovendien dienen de honingoverschotten geperst. Ook hier komt Fred Flintstone loeren om de hoek.

Waarom vragen we die man dan wel als we hier en daar een kanttekening plaatsen? Heel eenvoudig: het kastmodel, overwinteren op honing, een vaste kastconstructie, enzovoort, staat los van het onderwerp. Je kunt met alle kastmodellen en wars van allerlei filosofieën de mijten bestrijden à la Française, in dit geval met de roofmijt *Stratiolaelaps scimitus*. Geert is een bio-imker pur sang die de méthode Antoine heeft nagemaakt en verfijnd om te kunnen toepassen op een open bijenstand. Verfijning was wel nodig omdat de Warrékasten van Antoine in de zomer zonder bodem op de boscompostgrond worden gezet, waarin roofmijten aanwezig zijn die er gemakkelijk in overleven. De roofmijten gaan vooral nachtelijk op pad en takelen dagelijks enkele varroamijten toe. De voorwaarde voor een succesvolle methode is de continue aanwezigheid van roofmijten onder en in de kast. Op deze wijze is de imker ook een noodzakelijke roofmijtenkweker.

Bij deze nodigen we onze leden uit voor een meer dan geanimeerde voordracht. We herhalen dat de essentie van zijn voordracht niet het kastmodel is of de manier van imkeren, maar wel de eenvoud om de bijen van de blijvende aanvallen van de varroamijt naar de vergeethoek te drummen. Weg chemie en ook weg zachte chemie met organische zuren. Zo mogen we dat met zijn allen verhoppen. Na een toch wel succesvolle introductie van het arrestkooitje vorige zomer bij mijn volken, met als resultaat geen mijten in mijn kasten begin augustus, werd de herbesmetting in september alweer een calvarietocht waar ik al jaren de buik van vol heb. Roofmijten zouden dit kunnen verhelpen.

Zelf ben ik overtuigd van la méthode Antoine, maar in een overdekte bijenhal ligt er geen biocompost op de grond. Er is dus nog wat denkwerk nodig. Geert zal ons hiervoor de nodige voorzetten aanreiken. Hij brengt allicht zijn speciale ontworpen bodem mee. Overigens belet de uitleg van Geert niet dat zijn methode wordt uitprobeerde in een kast die niet onder een bijenhal staat. Ieder doet er zijn ding mee.

Eric Bruggeman.

RESULTATEN VAN DE BEE TOX WAX STUDIE (november 2019)

Het grote bijenwasgesjoemel-schandaal van enkele jaren geleden had de knuppel in de bijenkorf gegoooid. Er werd op de bijenfora en in de pers veel ophef gemaakt over de economische schade die de vervalste bijenwas de imkers had toegebracht. Nu de storm is gaan liggen is de vraag echter of dit debacle enig positief effect heeft gehad op het gebruik van aangekochte / gerecycleerde was voor de bijengezondheid en de mens?

In 2016 lanceerde de Universiteit van Luik, in samenwerking met Honeybee Valley Gent, de Bee Best Check/ Bee Tox Wax studie waarvoor de medewerking werd gevraagd van een honderdtal Vlaamse en evenveel Waalse imkers. In het voorjaar van 2016 werden deze aangeschreven om een enquête in te vullen over hun imkersmethoden (Bee Best Check) en ook een wasstaal van 100 gram onbelegd nieuw opgetrokken darrenraat af te staan (Bee Tox Wax).

Resultaten voor Vlaanderen

Eind november 2019 werd een rapport over de gemiddelde resultaten van deze analyses gepubliceerd op de website van Honeybee Valley:

https://www.honeybeevalley.eu/assets/img/projectportfolio/Communicatie-imkers-Bee-Tox-Wax_Vlaanderen.pdf#asset:22292

In totaal werden 81 wasstalen van Vlaamse imkers geanalyseerd. Slechts 5 hiervan werden vrij van pesticide-residuen bevonden. Van de 293 onderzochte pesticiden, werden er 55 teruggevonden in de wasstalen. Het aantal teruggevonden pesticiden per wasstaal varieert tussen de 0 en de 16.

Vanuit deze Bee Tox Wax studie is een eerste wetenschappelijke publicatie beschikbaar die de impact van flumethrine-residuen (o.a. actieve stof in Bayer Polyvar Yellow) in de bijenwas op de gezondheid van bij en mens onderzoekt. Een Nederlandstalige samenvatting van deze publicatie is terug te vinden op:

<https://www.honeybeevalley.eu/knowit/gevonden-in-de-literatuur/belgisch-onderzoek-op-flumethrine-residuen-in-bijenwas>

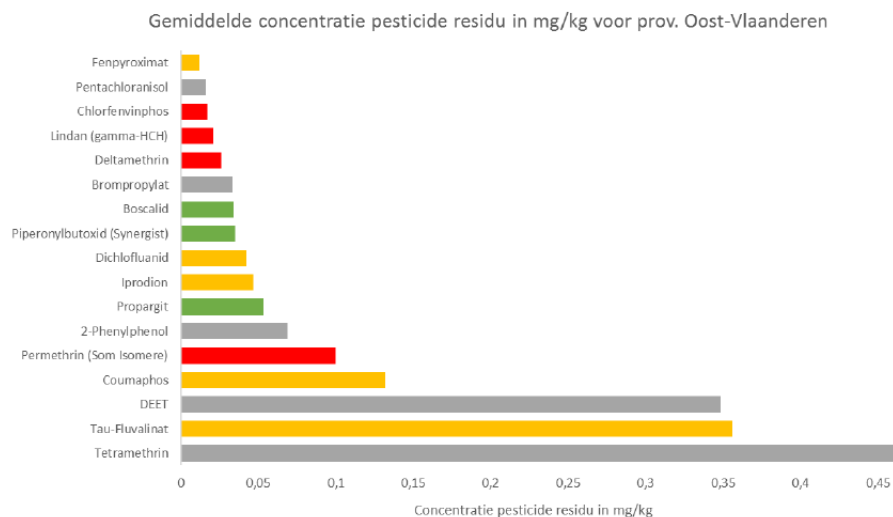

Uit deze studie blijkt dat alle wasstalen waarin flumethrine werd teruggevonden een verhoogd risico inhouden voor de gezondheid van de bijen.

De transfer van flumethrine uit bijenwas naar honing is echter zo goed als onbestaande. Er is dus geen gevaar voor de mens bij het eten van honing uit bijenvolken met flumethrine gecontamineerde bijenwas.

Resultaten voor Oost-Vlaanderen

De bijgevoegde grafiek laat u toe om de resultaten te situeren binnen de gemiddelden van de provincie Oost-Vlaanderen. U kunt er ook de toxiciteit van de verschillende gevonden pesticide-residuen bekijken en de oorsprong van de wasvervuiling achterhalen. De toxiciteit voor de bijen werd bepaald door de lethale dosis 50 (LD50) waarde voor ieder pesticide-residu te meten. Deze LD50 is de dosis waarbij de helft van de bijen wordt gedood na 48 uur blootstelling, ofwel oraal (inslikken) of topisch (door contact) :

In de onderstaande tabel vindt u een overzicht van de stoffen gevonden in de provincie, hun aard, het gebruik, de orale dodelijke dosis en de dodelijke dosis na contact. De maximale residu-limieten (MRL) in honing en bijenproducten geeft de concentratie weer waarboven het verhandelen van een voedselproduct niet meer is toegestaan.

Product	Insecticide Fungicide Acaricide			Ander	Gebruik	Groep	MRL honing en bijenteelt producten (mg/kg)	LD50 op 48 uur na topisch contact (µg per bij)	LD50 op 48 uur na inname (µg per bij)
2-Phenylphenol		Fungicide				Phenol	0,05	/	/
Boscalid		Fungicide				Carboxamide	0,01	>200	100
Brompropylaate		Fungicide	Acaricide			Benzilaat	0,01	/	/
Chlorfenvinphos	Insecticide		Acaricide			Organophosphaat	0,01	/	0,55
Coumaphos	Insecticide		Acaricide	Antiparasiet	Ectoparasiticide	Organophosphaat	0,01	24	/
DEET (diethyltoluamide)	Insecticide			Insectwerend		Unclassified	/	/	/
Deltamethrin	Insecticide			Metaboliëet		Pyrethroid	0,03	0,0015	0,079
Dichlofluanid		Fungicide				Sulphamide	/	16	/
Fenpyroximaat			Acaricide			Pyrazolium	/	15,8	> 118,5
Iprodion		Fungicide				Dicarboximide	0,05	> 200	> 25
Lindaan (gamma-HCH)	Insecticide		Acaricide			Organochlorine	0,01	0,23	0,011
Pentachloranisol	Insecticide	Fungicide		Herbicide	Plantgroeiregulator		/	/	/
Permethrin (Sum all isomere)	Insecticide			Antiparasiet		Pyrethroid	/	0,29	/
Piperonylbutoxid (Synergist)				Performatieverbeteraar		Cyclic aromatic	/	294	/
Propargit	Acaricide					Sulphite ester	0,05	47,9	>100
tau-Fluvalinaat	Insecticide		Acaricide			Synthetic pyrethroid	0,05	12	12,6
Tetramethrin	Insecticide					Pyrethroid	/	0,155	/

Ter illustratie vindt u hieronder de resultaten van een wasstaal afgenomen te Appelterre / Ninove :

Code staal	Parameter	Resultaat
OVL 002	Propargit	38 µg/kg
OVL 002	Coumaphos	10 µg/kg
OVL 002	tau-Fluvalinate	104 µg/kg

Dit staal komt van nieuw opgetrokken darrenraat uit een nieuwe kast met in de handel aangekochte waswafels waarop een zwerm werd uitgezet.

Ellen Danneels, medewerkster bij Honeybee Valley, heeft hierbij volgende uitleg gegeven:

“Wij stellen ons ook grote vragen bij de grote hoeveelheden coumaphos en tau-fluvalinaat die bijna in alle wasstalen terugkomt. De bemerking dat de contaminatie reeds in de aangekochte was moet gezeten hebben is zeer terecht, vandaar dat wij een bijkomende 10-tal stalen aangekochte was zullen laten analyseren. Het probleem is dat er geen duidelijke wetgeving is rond "wat is bijenwas", hoe raar dit ook mag klinken. De was die wordt verkocht moet voldoen aan een aantal normen, zoals smeltpunt, zuurtegraad en dergelijke. Maar de was wordt niet uitgebreid getest op pesticiden, aangezien dit ook vrij dure testen zijn. Wij vermoeden dus dat deze was reeds grote hoeveelheden van deze producten bevat. Feit is dat het hersmelten en hergebruiken van deze 'vervuilde' was, de concentratie van deze producten alleen maar verhoogt. Een eigen gesloten wascircuit is dus alleen maar interessant als enkel zegelwas of was uit de honingzolder wordt gebruikt, en dat liefst niet is opgestart met aangekocht waswafels. Iets waar dus vrij moeilijk aan te voldoen valt, maar dit zou de beste resultaten moeten geven.”

Binnenkort zullen er nog 2 publicaties vanuit deze projecten verschijnen: eentje die de algemene resultaten van de multi-residu analyses op de wasstalen bespreekt en eentje die de wasanalyses op bijenwas verkocht door groothandelaars bestudeert.

Luc Bekaert 6 december 2019 Bron: Honeybee Valley – Ellen Danneels

VOORBIJE ACTIVITEITEN

Op 7 december hebben we getoond hoe we van onze eigen was waswafels kunnen maken.

BOEKEN

De tuinjungle - Tuinieren om de wereld te redden - Dave Goulson

Dave Goulson, de auteur van de onvolprezen boeken 'Een verhaal met een engel', 'De vlucht van de hommel' en 'Geroezemoes in het gras', hoeven we vermoedelijk niet meer voor te stellen noch te bewieroken.

Dit zijn volgens de auteur de 16 favoriete tuinplanten voor bestuivers. (Een lijstje om mee te nemen bij een volgend bezoek aan een tuincentrum of speciaalzaak?).

Beemdkroon *Knautia arvensis*

Beemdooievaarsbek *Geranium pratense*

Blauw kattenkruid *Nepeta racemosa*

Boswilg *Salix caprea*

Bulgaarse ui *Allium siculum*

Dahlia *Dahlia* 'Bishop of Llandaff'

Droplant *Agastache foeniculum*, 'Blackadder', 'Blue Fortune', en 'Blue Boa'

Gevlekt longkruid *Pulmonaria*, 'Blue ensign' of 'Trevi Fountain'

Gewone smeerwortel *Symphytum officinale*, 'Bocking14'

Heggenwikke *Vicia sepium*

Lavendel *Lavendula x intermedia*, 'Gros bleu'

Slangenkruid *Echium vulgare*

Tijm *Thymus polytrichus*, ondersoort *Britannicus*

Vederdistel of beekdistel *Cirsium rivulare* 'Atropurpureum'

Wilde marjolein *Origanum vulgare*

Zonnekruid *Helenium*, 'Moerheim Beauty'

(Voor een uitgebreider beschrijving : zie pp. 275 t/m 279).

Buckfast bijen in de aangepaste Dadant kast – Werner Gerdes.

De eenvoudigste manier om succesvol te imkeren.

Dit boek helpt de imker om de werkzaamheden te verdelen over het jaar. Het behandelt onder andere de voorkeur van de auteur voor een bepaald type kast, de beste manier(en) om varroa te bestrijden en het maken van goede keuzes voor koninginnenteelt. Ondanks dat dit boek specifiek gericht is op de Buckfast-bij is volgens de vertaler de bedrijfsmethode ook perfect geschikt voor andere "rassen". Auteur: Werner Gerdes; vertaler: Peter Veenstra; 172 blz.; Eerste druk 2019; ISBN 978 3 946030-50-8; € 24,90 incl. BTW

INTERNET

Werken aan bijen (NVB)

Ongemeen interessante rubrieken. Volgen de ontwikkeling van de bijenvolken gedurende het jaar met adviezen en wetenswaardigheden.

<https://www.bijenhouders.nl/bijenwerk>

Informatie over bijen

<http://www.imkers-venray.nl/informatie-over-bijen/>

Varroa Resistance Characters and Selection Protocols (Part 1 of 4)

<https://www.youtube.com/watch?v=KwuR3uMkMF0>

<https://www.youtube.com/user/nationalhoneyshow/videos>

YOU TUBE

Pia Aumeier (In Deutsches Bienen-Journal)

Rugsparende vertikaal gesplitste honinghoogsels

<https://youtu.be/cDsgjKnFx-l>

<https://www.youtube.com/watch?v=cDsgjKnFx-l&feature=youtu.be>

Ontzegelen met fileermes

<https://youtu.be/pZ73R3mSlhA>

Koninginnen snel en eenvoudig merken

<https://youtu.be/EUCOPBpqwm0>

Bekroonde documentaire

<https://www.youtube.com/watch?v=RHNkNSZpJxg>

<https://www.youtube.com/watch?v=B27ORUHlp6E>

<https://www.metacritic.com/movie/honeyland>

Entomologie Today

<https://entomologytoday.org/2018/12/19/best-of-2018-entomology-today/>

ALCOHOLVRIJE MEDE VIA FERMENTATIE

De geest in de fles

Mede is een mythisch drankje. Gebrouwen met niets meer dan honing, water en (wilde) gisten kent het een lange geschiedenis. Mede is ouder dan wijn en wordt dan ook de oudste alcoholische drank ter wereld genoemd. De Grieken kenden het als nectar, de drank van de goden. Oppergod Zeus

gebruikt het in de Griekse mythologie om zijn vader Kronos dronken te voeren, in oude Indische hindoeschriften wordt over mede geschreven en in Centraal-Afrika drinkt men ook vandaag nog honingwijn onder de noemer *t'ej*. De Egyptenaren waren fervente medebrouwers; er werd zelfs mede gevonden in de grafkamers van de farao's. En we kennen het ook als de drank die de Galliërs en Germanen dronken uit koeienhoorns voor ze zich waagden aan de strijd.

In zijn oorspronkelijke vorm is mede honingwijn. Maar omdat ik in mijn boek op zoek ging naar non-alcoholische dranken, gebruik ik in verhouding meer water en minder honing: zo krijg je een sprankelende honinglimonade. Minder honing betekent minder suikers die de gisten kunnen omzetten in alcohol. Na een korte fermentatie gaat de mede in de koelkast zodat de vergisting stopt. Als je deze jonge mede drinkt, proef je de florale aroma's van honing zonder de typische overheersende zoete smaak.

BASISRECEPT MEDE

Ingrediënten (voor 1 liter)

- 1 liter water
- 150 g koud geslingerde honing
- 1 glazen pot van 1,5 liter

Bereiding

1. Meng het water en de honing en roer stevig. Maak je geen zorgen als de honing niet meteen oplost. De tijd zal ervoor zorgen dat de twee elementen zich vermengen. Sluit de pot af met een dunne (kaas)doek en een elastiekje.
2. Laat fermenteren op kamertemperatuur en roer elke dag
3. Na een dag of vijf - sneller kan ook als het warm is - zul je een licht bruisend drankje hebben.
4. Giet de mede in steriele glazen flessen en sluit af. Laat de flessen nog een dag op kamertemperatuur staan, zodat de drank kan carboniseren. Let wel op dat de druk in de fles niet te groot wordt. Zet de flessen in de koelkast.

Tips:

- Gebruik koud geslingerde of rauwe honing. Deze honing is niet verhit en alle levende gisten zijn hierin aanwezig. Door de hoge suikerconcentratie gebeurt er niets in de pot honing, maar zodra je water toevoegt, beginnen de gisten te leven. Bij honing die verhit is geweest, zullen de wilde gisten niet meer leven.
- Kijk goed naar de herkomst van de honing. Elke regio heeft zijn eigen reglementering rond honing. Zo mag honing uit de Europese Unie niet vermengd worden met suiker om het volume te vergroten. In sommige andere regio's zijn de regels anders. Zoek naar zuivere honing die niet is aangelengd, het best bij een lokale imker. Lokale honing is gemaakt met bloemen en planten uit je eigen omgeving en geeft daardoor een extra immuniteitsboost.

Bron : D.S. Magazine 02.11.2019 pp. 44-47.

'Bruit' Fermenteer zelf natuurlijk bruisende, gezonde en non-alcoholische drankjes

Barbara Serulus & Elise van Iterson (BIS Publishers) pp. 115-119.

<https://www.bispublishers.com/bruis.html>

Met dank aan de auteurs voor hun toestemming om deze bijdrage te mogen publiceren.

MEER BIJENKASTEN EN BIJENHOUDERS DANKZIJ STEUN VAN DE EUROPESE UNIE

Het aantal bijenkasten en bijenhouders in de Europese Unie is in de loop van de jaren toegenomen en als gevolg daarvan is de Europese honingproductie tussen 2014 en 2018 met 16% gestegen. In 2018 werd in de Europese Unie met 17,5 miljoen bijenkasten, beheerd door 650.000 bijenhouders, 280.000 ton honing geproduceerd. In alle lidstaten wordt bijenteelt bedreven en de Europese Unie is de op een na grootste honingproducent ter wereld.

De Europese Unie cofinanciert de bijenteeltprogramma's die worden opgezet op nationaal niveau. Doel van deze programma's is de omstandigheden in de bijenteeltsector en de afzet van de producten van de bijenteelt te verbeteren. De programma's hebben een looptijd van 3 jaar, en in de periode 2017-2019 stelde de Europese Unie elk jaar 36 miljoen euro ter beschikking. Dat bedrag werd verdubbeld met nationale middelen. Voor de periode 2020-2022 stijgt de jaarlijkse bijdrage naar 40 miljoen euro. Het budget voor elke lidstaat wordt gebaseerd op het aantal bijenkasten dat aan de Europese Unie wordt gemeld.

Maatregelen

In 2018 kwamen 8 maatregelen in aanmerking om in de bijenteeltprogramma's te worden opgenomen. Dat jaar ging het grootste deel van de beschikbare financiering naar technische bijstand van bijenhouders en naar de bestrijding van vijanden van de bijenvolken. Het herstel van het bijenbestand en de steun voor het beheer van de verplaatsing van bijenkasten tijdens de bloeitijd waren samen goed voor meer dan 30% van het budget. Tot de andere maatregelen behoren toegepast onderzoek, analyse van producten van de bijenteelt, productverbetering en marktmonitoring.

GLB na 2020

In de voorstellen voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) voor de periode na 2020 wil de Europese Commissie de bijenteeltprogramma's opnemen in de nationale strategische plannen. In deze plannen wordt uiteengezet hoe elke lidstaat de doelstellingen van het GLB wil verwezenlijken. De opname van de bijenteeltprogramma's in die plannen zal de zichtbaarheid van de bijenteeltsector vergroten en ervoor zorgen dat rekening wordt gehouden met de bijdrage ervan aan de algemene doelstellingen van het GLB, onder meer op het gebied van klimaatactie.

Zie voor meer informatie het [Verslag over de uitvoering van de bijenteeltprogramma's](#) op de site van de Europese Commissie. bron: Europese Commissie, 17/12/19

Copyright ©2019 AgriHolland B.V.

Bijensteken - advies uit het jaar 1903

Many bee-keepers say this is a good plan to cure vicious bees. Take a scarecrow and make it as much like a man as possible, and post it near the bees to be tamed. Smear something or other over the scare crow to make it smell disagreeable, and the bees will go for it. Many bees will lose their stings, not being able to withdraw them. Those who lose them—which will, of course, be the worst tempered—will die. This is well worth trying.

from: BEE-KEEPING FOR BEGINNERS

According to the Syllabus of the Board of Education for Schools

BY WALTER CHITTY, [F.S.Sc.](#)

LONDON, 1903

(Vertaling)

Veel imkers beweren dat dit een goed plan is om steeklustige bijen te weren. Maak een vogelverschrikker, dos hem uit als een man en plaats hem dichtbij de bijen. Smeer een en ander over de vogelschrik om hem zo smerig mogelijk te doen ruiken en de bijen zullen hem weten te vinden. Tal van bijen zullen hun angel kwijtspelen die zal blijven vastzitten. Zij die hem verliezen - die natuurlijk de ergste steekduivels zijn - ben je kwijt. De moeite waard om eens uit te proberen.

Moraal van het verhaal : besprenkel de vogelschrik met de overjaarse, verschaalde parfum van je eega (m/v), maar let erop niet de dure Chanel N°5 te verspillen.

JAARPROGRAMMA 2020

- 28 februari : “Het belang van kunstmatige inseminatie en eilandbevruchting” Jan Heytens
- 15 maart : “Natuurlijk imkeren en varroabestrijding met roofmijten” Geert Steelant en Algemene Vergadering
- 29 maart : Geraardsbergen Bij-Vriendelijk, voordracht “3Bij-vriendelijke planten” Jan Heytens en KOIV plantendag
- 26 april: Feestviering 100 jaar Ons Denderbieten “ Kritische kijk op de bijensterfte en maatregelen om te verhelpen” Prof. Dirk de Graaf
- 6 mei : “Bijenproducten, oogsten en verzorgen” Wim Reybroeck
- 4 juni “Toepassingen met was, honing en propolis voor cosmetische doeleinden” Hilde Degraen
- 10 juni : “De genetische aspecten van onze honingbijen” Corneel Dewindt
- September “Immunisatie of verdedigingsmechanisme, ziekte en resistentie versus levenslengte” Bénédicte Callens
- September : “Wat is dracht, drachtkalender en klassieke drachten” Olivier Foubert
- 10 oktober : “In- en uitwinteren en duurzaam nieuwe volken creëren” Thomas Van Peel

HET BESTUUR

Michel Mignon (voorzitter) 054 / 41 51 95

Frans Vanden Bosch (ondervoorzitter) 02 / 396 11 03

Kris Delhaye (ondervoorzitter) 0477 / 90 08 35

Ward Bijl (secretaris-penningmeester) 054 / 58 07 95

Arnout Deurinck (materiaalmeester) 0474 / 98 95 24

Koen De Taeye (bestuurslid) 0497 / 45 06 49

Wim Wittebrood (bestuurslid) 0496 / 55 18 23

<http://www.onsdenderbieken.be/>

